تعطیلی مدارس همان سیاست همیشگی و غیراصولی

کشورهای مختلف با آلودگی هوا چه می‌کنند؟

تعطیلی مدارس به دلایل مختلف اعم از آلودگی هوا و برف و کولاک، یکی از موضوعات قابل بحث این روزها در نظام آموزشی کشور است که به نظر می‌رسد چاره واقعی حل مشکلات نیست.

به گزارش خبرگزاری مهر، از آلودگی هوا تا مصرف بیش از حد گاز یا بارش برف و باران به نظر می‌رسد با هر مشکلی قرار است مدارس تعطیل شوند.

این داستان سال تحصیلی فعلی است؛ از ابتدای سال و ۱۴ فروردین که مدارس پس از دو سال وقفه ناشی از شیوع ویروس کرونا، مجدداً به صورت حضوری فعالیت خود را آغاز کردند؛ کمتر کسی فکر می‌کرد سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ باز هم شاهد تعطیلی‌های متوالی باشیم.

آلودگی هوا، سرمای زیاد و بی‌سابقه، بارش برف و باران سنگین و شدید، گرد و غبار، بازی‌های تیم ملی در جام‌جهانی و اتفاقاتی نظیر این‌ها دلایلی بود که باعث شد در همین حدود چهار ماه از آغاز سال تحصیلی جدید، کمتر روزی را در کشور داشته باشیم که مدرسه‌ای در یکی از شهرها یا در بسیاری از شهرها تعطیل نبوده باشد. با این حال به نظر می‌رسد از روزهای تعطیل، سهم زیادی به عامل آلودگی هوا مربوط است. تعطیلی مدارس به دلیل آلودگی هوا موافقان و مخالفان زیادی هم دارد.

بسیاری از پزشکان معتقدند حضور کودکان در مدارس در روزهای آلوده به شدت بر سلامتی آنها اثرگذار است، در حالی که فرهنگیان، معلمان و مدیران مدارس با اشاره به اثرات منفی غیر حضوری شدن مدارس بر آموزش، معتقدند می‌توان راهکارهایی را برای این موضوع در نظر گرفت.

در این شرایط مخالفان حضور دانش‌آموزان در مدارس در روزهای آلوده سن پایین و شرایط جسمی کودکان را بسیار اثرگذار می‌دانند.

تعطیلی مدارس به پشتوانه هشدار پزشکان

ایرج خسرونیا رئیس‌جامعه پزشکان متخصص داخلی ایران با بیان اینکه آلاینده‌های موجود در هوا به حدی متنوع است که خطرات حضور کودکان در فضای بیرون قابل چشم پوشی نیست، گفت: از گاز ازت تا کربن دی اکسید تا منوکسید کربن و گرد و خاک؛ ریه و قلب یک کودک و یا یک بیمار توانایی مواجهه با این هوای آلوده را ندارد و کودک و بیمار و سالمند خیلی زود به نارسایی قلبی مبتلا می‌شوند.

وی با بیان اینکه کودک را نمی‌توان کنترل کرد تا جنب و جوش نداشته باشد، افزود: باید مانع رفتن کودک به مدرسه شد زیرا جنب و جوش می‌کند؛ می‌دود یا بازی می‌کند و در نتیجه سریع‌تر و بیشتر نفس می‌کشد.

به گفته خسرونیا، به همین دلیل هم باید مانع فعالیت ورزشی و برگزاری مسابقات ورزشی در روزهای آلوده شویم زیرا فعالیت بدنی موجب بیشتر نفس کشیدن شده و ضرر بیشتری به بدن می‌زند.

این متخصص داخلی با تاکید بر اینکه من هم با تعطیلی مدارس موافق هستم، ادامه داد: چشم، پوست، دستگاه تنفسی و قلب، مهم‌ترین‌اندام‌هایی هستند که در برابر آلودگی هوا کارایی خود را از دست می‌دهند و دچار مشکل می‌شوند.

رئیس‌جامعه پزشکان متخصص داخلی ایران خاطر نشان کرد: دانش‌آموزان آینده ایران هستند و اگر به راحتی در مورد سلامتی قلبی و ریوی آنان ریسک کنیم آینده ایران را به مخاطره انداخته‌ایم. در سال‌های دور خیلی از جوامع به علت آلودگی هوا یک شهر را تعطیل می‌کردند.

برای آلودگی هوا برنامه داریم

علی موسوی توسل رئیس‌هیئت‌مدیره کانون مدارس اسلامی درخصوص آلودگی هوا و تأثیر مخرب تغییرات و تعطیلات ناگهانی بر روند آموزش دانش‌آموزان، گفت: اگر روال معمول هر سازمان به هر دلیلی دچار اختلال شود فرآیندهای آن نیز باید با بازبینی تغییراتی داشته باشد و طبیعتاً نتایجی هم که از قبل پیش‌بینی شده بود حاصل نمی‌شود، لذا با سپردن یک دکمه ممکن است سایر اجزای نظام دچار دگرگونی و به هم ریخته می‌شود.

وی افزود: همان طور که امروز در نظام آموزشی شاهد آن هستیم دل نگرانی والدین از عقب ماندن تحصیلی و آشفتگی دانش‌آموزان در منزل از مشکلات این تعطیلی‌ها است. ضمن اینکه بی‌برنامگی در روزهای اخیر مدارس متأسفانه با ایام امتحانات دانش‌آموزان هم همزمان شده است و یک به هم ریختگی و اختلال جدی در شرایط روحی و روانی خانواده‌ها و بچه‌ها داشت.

رئیس‌هیئت‌مدیره کانون مدارس اسلامی با بیان اینکه معلمین و مدیران مدارس هم به همین شکل دچار بی‌برنامگی شده‌اند؛ گفت: بودجه‌بندی‌ها و درس‌بندی‌های مدارس برای تحصیل دچار مشکل شده است. آزمون و ارزشیابی‌های آنها و جدول زمانبندی آموزش‌های شأن دچار اختلال شده است.

توسل با اشاره به الگوگیری دانش‌آموزان از رفتارها و تصمیمات مشاهده شده اظهارداشت: وقتی دانش‌آموزان می‌بینند که مسئولان نظام آموزشی و مسئولان کشور به همین راحتی به خاطر دلایل متعدد مدارس را تعطیل می‌کنند دانش‌آموزان فکر می‌کنند که نظام آموزش بی‌اهمیت است و متوجه می‌شوند مسائل درسی و پیشرفت علمی کشور از موضوعات بی‌اهمیت برای مسئولان است البته به نظر من هم چنین احساسی چندان احساس اشتباهی نیست.

وی با بیان اینکه بسترهای کافی برای آموزش مجازی را هم نداریم گفت: شبکه «شاد» علی رغم ایفای نتایج نقش مؤثر در نظام آموزشی در صورتی که لازم باشد بستر علمی تمام دانش‌آموزان همه مقاطع تحصیلی باشد با مشکل مواجه خواهد شد. شاد به صورت یک شبکه بومی قابل دفاع است اما اینکه ما به یک بستر مجازی اتکا کنیم و فکر کنیم این تعداد دانش‌آموز و معلم در سراسر کشور می‌توانند با شبکه شاد به صورت کیفی در نظام آموزشی فعالیت کنند تلقی اشتباهی است.

توسل درخصوص توصیه‌های پزشکی برای دور ماندن کودکان از هوای آلوده بیان داشت: برنامه‌ها و سیاست‌های مناسب می‌تواند در این زمینه در نظر گرفت. من در زمینه پزشکی تخصصی ندارم اما در زمینه آموزشی مدارس می‌توانند این موضوعات را مدیریت کنند.

رئیس‌هیئت‌مدیره کانون مدارس اسلامی در تشریح برنامه‌هایی که می‌توان برای دانش‌آموزان در روزهای آلوده در نظر گرفت گفت: کاهش ساعات حضور دانش‌آموزان در مدرسه، حذف زنگ ورزش و ارائه تسهیلاتی به دانش‌آموز در ساختمان مدرن که دیگر مایل به حضور در حیاط مدرسه نباشد از این برنامه‌هاست تا دانش‌آموز فقط در ساختمان‌های مدارس حضور پیدا کند.

وی با بیان اینکه به مدیران مدارس اختیاراتی داده نمی‌شود؛ گفت: این موارد را اگر به مدیران مدرسه بسپارند هزاران طرح نوآورانه از سوی مدیران و معلمان ارائه می‌شود. موضوع این است که مسئولان نظام آموزشی اصلاً اجازه نمی‌دهند در این موارد مدیران تدبیر داشته باشند. حتی برای اردوی دانش‌آموزی برای زیارت شهید حاج قاسم با مشکل رو به رو می‌شویم.

رئیس‌هیئت‌مدیره کانون مدارس اسلامی خاطر نشان کرد: این مسائل را که انسان می‌بیند متوجه می‌شود اینها نه بی‌تدبیری بلکه بیشتر شبیه توطئه است تا لطمه‌ای به نظام آموزشی کشور ما وارد شود. دلایل تعطیلی مدارس هم تنها آلودگی هوا نیست اما مسئولان نظام آموزشی می‌خواهند برای همه دانش‌آموزان مثل ربات تصمیمات یکسانی بگیرند و در برابر هر طرح و ایده‌ای ایستادگی کرده و مطلقاً اجازه بازگشایی مدارس را نمی‌دهند.

مواردی که دیگر استثنایی نیست!

یوسف نوری وزیر آموزش و پرورش در هزار و بیست و سومین جلسه شورای عالی آموزش و پرورش تأکید کرده بود که تعطیلات بدون برنامه به آموزش و پرورش کشور ضربه می‌زند و باید تعطیلات را ساماندهی و برنامه‌ریزی کرد. با این حال تاکنون از وزارت آموزش و پرورش اقدام و تدبیری برای ممانعت از تعطیلی مدارس دیده نشده است.

نوری در آخرین روز پاییز و در جمع خبرنگاران پس از پایان نشست هیئت دولت، گفت: این مسئله را مطرح کردم و در هیئت دولت پیشنهاد دادم تا مدارس تعطیل نباشد و رئیس‌جمهور هم گفتند که مدارس تعطیل نشوند مگر در موارد استثنایی.

حال با توجه به بیش از دو هفته تعطیلی مدارس در دی ماه، معلوم نیست منظور از موارد استثنایی چیست. آیا حل مشکلات موجود نظیر آلودگی هوا و افزایش مصرف گاز تنها با تعطیلی مدارس امکان‌پذیر است.

وزارت آموزش و پرورش در ماه‌های اخیر همواره به سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و افزایش اختیارات مدیران مدارس بر اساس این سند تاکید داشته است. آیا اعمال سیاست‌های مناسب و انتخاب راه دیگری جز تعطیلی مدارس را به عهده مدیران مدارس خواهد گذاشت.

کشورهای مختلف با آلودگی هوا چه می‌کنند؟

اگرچه تعطیلی مدارس تنها مختص ایران نیست اما ایران جزو کشورهایی با بیشترین تعطیلی مدارس است؛ رکورد داری ایران نه تنها در دوره آلودگی بلکه در دوره همه گیری کرونا نیز موضوعی بحث برانگیز بود.

آلودگی هوا به عنوان یکی از بزرگ‌ترین تهدیدات بهداشت محیطی در جهان، هر ساله عامل مرگ ۷ میلیون نفر است چرا که این معضل، بسترساز ایجاد و تشدید بسیاری از بیماری‌ها از آسم گرفته تا سرطان، بیماری‌های ریوی و قلبی است.

یکی از آسیب‌پذیرترین گروه‌های سنی در برابر آلودگی هوا،کودکان و خردسالان هستند که تخمین زده می‌شود در سال ۲۰۲۱، مرگ ۴۰ هزارکودک زیر پنج سال به طور مستقیم با آلودگی هوا مرتبط بوده‌است.

ایران از جمله کشورهایی است که در مقابله با آلودگی هوا به راهکار تعطیلی ادارات و مدارس روی آورده است. اما آیا این راهکار در دنیا نیز مرسوم است؟ بهتر است نگاهی به آلوده‌ترین شهرها و کشورهای جهان داشته باشیم تا بتوانیم عملکرد آنها را در برابر معضلاتی چون آلودگی مورد واکاوی قرار دهیم.

نگاهی به آلوده‌ترین نقاط جهان

پایگاه «اسمارت ایر» داده‌های آلودگی هوا در سال‌های ۲۰۲۱ و ۲۰۲۲ را برای ۵۲۹ شهر بزرگ از ۸۸ کشور جهان را تجزیه و تحلیل کرده‌است تا در رتبه‌بندی به روز شده ۲۰۲۲ خود، «۲۵ شهر آلوده جهان» را نام ببرد. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که از ۲۵ شهر آلوده جهان، ۹ شهر در هند، ۴ شهر در چین و ۲ شهر در پاکستان قرار دارند.

بسیاری از شهرهایی که بدترین کیفیت هوا را دارند در مناطق جغرافیایی مشابهی در جهان قرار دارند. سایر کشورهایی که در این به‌روزرسانی ۲۰۲۲ در فهرست قرار گرفته‌اند عبارتند از بنگلادش، عراق، آفریقای جنوبی، نپال، بحرین، ایران و اوگاندا. کویت و مالی نیز دو کشوری بودند که پس از سال‌ها غیبت، بار دیگر به فهرست پیوستند. البته از آنجا که آفریقا و آمریکای جنوبی فاقد ابزارهای سنجش و گزارش آلودگی هوا هستند، بنابراین اطلاع از میزان آلودگی در شهرهای این پهنه جغرافیایی دشوار است.

پایگاه اطلاعاتی «ساینس دایرکت» در گزارشی نوشت: دانش‌آموزان، جمعیتی پرخطر هستند و قرار گرفتن آنها در معرض آلودگی هوا در مدارس کشورهای پردرآمد ثبت شده است. در نتیجه، سیاست‌های مکان یابی مدارس برای محافظت از کودکان در برابر آلودگی هوا در آن کشورها ایجاد شده است. با این حال، چنین سیاست‌هایی در آفریقا وجود ندارد، جایی که مشکل آلودگی هوا در حال رشد است و به دلیل کمبود بودجه برای نصب شبکه‌های پایش در سطح زمین و فقدان استانداردهای کیفیت هوا، به شدت مورد مطالعه قرار نگرفته است. بنابراین در شرایطی که کشورهای جهان شرایط خطرناکی را از لحاظ وجود وتشدید آلاینده‌ها تجربه می‌کنند، بسیاری از مردم نگران کودکان خود هستند که باید بیشتر ساعات روز را بیرون از خانه و در فضای مدرسه سپری کنند.

برای چه کشورهایی «تعطیلی مدارس» اولین راهکار است؟

ابتدایی‌ترین راه‌حل برای حفظ سلامت دانش‌آموزان در برخی از کشورها، تعطیلی یک روزه یا پیاپی مدارس است. آلودگی هوا در تهران و دیگر شهرهای کشور هر سال بارها و بارها موجب تعطیلی مدارس می‌شود که طی هفته‌های گذشته شدت گرفته‌است؛ تعطیلی‌های پی‌درپی که اتلاف زمان آموزش، عقب‌افتادگی درسی دانش‌آموزان، بی‌انگیزگی و حتی تنبلی آنها را در پی دارد.

امروزه حدود ۲۲۰ میلیون دانش‌آموز در سطح جهان وجود دارد و این پرسش‌ها به ذهن می‌رسد که کشورهای دیگر از چه سازوکارهایی در زمان اوج آلودگی برای دانش‌آموزان و نام آموزشی خود استفاده می‌کنند؟ آیا آنها نیز تعطیلی مدارس را برای کاهش اثر بحران آلاینده‌ها پیشنهاد و اجرایی می‌کنند؟

اگرچه تعطیلی مدارس تنها مختص ایران نیست و کشورهای دیگر همچون چین، هند، پاکستان، بنگلادش و غیره نیز از این سازوکار در مواقع بحرانی استفاده می‌کنند اما ایران جزو کشورهایی است که بیشترین تعطیلی مدارس را دارد؛ موضوعی که نه تنها در دوره آلودگی بلکه در دوره همه گیری کرونا نیز به چشم می‌خورد.

اواسط سال گذشته بود که طبق اعلام یونسکو ۹۲.۷ درصد مدارس در جهان به‌صورت کامل یا ترکیبی باز بوده‌اند اما ایران جزو معدود کشورهایی به شمار می‌رفت که در دوران کرونا تعطیلی مدارس را به شکل گسترده داشت.

به گفته «سید عباس متولیان» استاد اپیدمیولوژی دانشگاه علوم پزشکی ایران، در ایام کرونا در ایران ۲۲ هفته تعطیلی کامل و ۳۱ هفته تعطیلی نسبی داشتیم و در کشورهایی مانند چین، ایتالیا و فرانسه جمع هفته‌های تعطیلی بسیار کمتر بود به عنوان مثال در ژاپن مدارس ۱۱ هفته تعطیل بودند.

در ارتباط با آلودگی هوا نیز وضع به همین منوال است. به رغم اینکه در فهرست ۲۵ تایی آلوده‌ترین شهرهای جهان نام ۹ شهر هند به چشم می‌خورد اما این کشور به ندرت اقدام به تعطیلی مدارس می‌کند. به عنوان نمونه در شهر دهلی، فعالیت دانش‌آموزان در فضای باز و کلاس‌های تربیت بدنی در هوای آلوده، ممنوع اعلام می‌شود و در صورت تشدید آلودگی، مدارس را تعطیل می‌کنند.

ایمن‌سازی مدارس اولویتی مهم در کشورهای توسعه یافته

در کشورهای توسعه یافته اما ایمن‌سازی مدارس در اولویت است به عنوان نمونه در شیکاگو و لندن راهکارهای خلاقانه اتخاذ می‌شود. در این مناطق اگرچه مدارس نزدیک به خیابان‌های شلوغ و پرترافیک ترافیکی قرار گرفته که دانش‌آموزان را در معرض سطوح ناسالم آلودگی هوا قرار می‌دهند اما موانع گیاهی و درختان از دانش‌آموزان، معلمان و کارکنان مدارس حفاظت می‌کند.

همان طور که اشاره شد، این مدارس با خطرات آلودگی ترافیکی بالایی روبه‌رو هستند و عبور روزانه ۲۰۰ هزار وسیله نقلیه، خطری جدی برای دانش‌آموزان است. همچنین بسیاری از مدارس دارای زمین‌های بازی، ایستگاه‌های اتوبوس یا سایر مناطق در فضای باز هستند که به طورمستقیم در مجاورت بزرگراه‌ها قرار می‌گیرند.

شناسایی مدارس ابتدایی در بدترین مناطق آلوده لندن و نیز محافظت از کودکان در برابر هوای سمی در این شهر به عنوان بخشی از برنامه‌های «صادق خان» شهردار لندن برای بهبود آلودگی مطرح است.

بر پایه تحقیقی که دانشگاه «ساری» (Surrey) یک دانشگاه پژوهشی عمومی در گیلدفورد انگلستان انجام داده‌است، یک‌سری اقدامات ساده می‌تواند مواجهه با سموم را به نصف کاهش دهد. بر پایه یافته‌های آنها، نصب یک صفحه سبز در امتداد دیوار پیرامون مدرسه، نصب دستگاه‌های تصفیه هوا در کلاس‌های درس و سازماندهی طرح‌های خیابانی مدارس در ساعات تردد و رفت و آمد، کیفیت هوای کلاس‌ها و زمین‌های بازی آن را بهبود می‌بخشد.

محققان دریافته‌اند تصفیه‌کننده‌های هوا در کلاس‌های درس غلظت آلودگی داخلی را تا ۵۷ درصد و طرح ساماندهی خیابان‌های مدارس که از تردد وسایل نقلیه موتوری مقابل مدارس در زمان شروع و پایان کلاس‌ها پیشگیری می‌کند، غلظت ذرات را تا ۳۶ درصد کاهش خواهد داد. صفحات سبز در محدوده مدرسه نیز برخی از خطرناک‌ترین سطوح ذرات معلق بیرون را که از خیابان‌ها می‌آید با توجه به شرایط بادی تا ۴۴ درصد کاهش می‌دهد.

همه نکاتی که در ارتباط با سلامت دانش‌آموزان و بهبود شرایط مدارس اشاره شد، تا حدی کودکان را در برابر آلاینده‌ها حفظ می‌کند اما راهکارهای موثر باید در سطوح کلان‌تر اجرایی شود. بنابراین لزوم تحقق هوای پاک و زدودن آلاینده‌ها از سطح شهرها گامی ضروری است.

کشورهای پیشرو چگونه بحران را مدیریت کردند؟

در زیر نگاهی به تجارب کشورهای فرانسه، آلمان، انگلیس، فنلاند، دانمارک و سوئیس خواهیم‌انداخت و اقدامات موثر مکزیک به عنوان یکی از موفق‌ترین تجربه‌ها در کنترل آلودگی هوا مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

فرانسه: یکی از تمهیداتی که فرانسه در زمان آلودگی‌های بزرگ عملی می‌کند رایگان کردن هزینه‌های استفاده از وسایل حمل‌ونقل عمومی برای مردم شهر است تا جایی که مردم را به استفاده از دوچرخه تشویق می‌کنند و حتی در منطقه‌های مشخصی از شهر برای مدت‌های طولانی و ماهانه تردد اتومبیل ممنوع اعلام می‌شود.

آلمان: در فرایبورگ آلمان چیزی حدود ۵۰۰ کیلومتر مسیر برای رفت و آمد دوچرخه، مترو، تراموا و سیستم‌های حمل‌ونقل ارزان وکارآمد در نظر گرفته شده است. حتی در مناطق حومه شهر نیز مردم اجازه پارک کردن ماشین‌هایشان را جلوی در خانه‌ها ندارند.

فنلاند: در هلسینکی پایتخت فنلاند هم مثل سایر کشورها تمام تلاش بر این است که با کاهش دادن بخش زیادی از اتومبیل‌های سطح شهر و از طرفی سرمایه‌گذاری روی استفاده از وسایل حمل نقل عمومی به بهبود وضع آلودگی هوا رسیدگی کنند.

دانمارک: کپنهاگ پایتخت کشور دانمارک است در این شهر استفاده از دوچرخه به استفاده از ماشین‌ها اولویت دارد تا جایی که تعداد دوچرخه‌ها از جمعیت شهر هم بیشترند.

سوئیس: زوریخ پرجمعیت‌ترین شهر کشور سوییس به حساب می‌آید. از جمله راهکارهایی که در این اقلیم اروپایی برای مبارزه با آلودگی‌های سطح شهر انجام داده‌اند مثل بسیاری از کشورهای پیشرفته محدود کردن فضاهای پارکینگ بوده است این محدودیت به‌اندازه‌ای است که در زوریخ فقط تعداد محدودی از ماشین‌ها هستند که اجازه دارند در هر ساعتی که خواستند در سطح شهر تردد کنند.

مکزیک: اما یکی از موفق‌ترین تجربه‌ها در کنترل آلودگی هوا مربوط به شهر مکزیکوسیتی پایتخت مکزیک است. در سال ۱۹۹۲ سازمان ملل این شهر را به عنوان آلوده ترین شهر جهان معرفی کرد. مشهور بود که در این شهر به‌خاطر آلودگی هوا پرنده‌ها هنگام پرواز می‌مردند و روی زمین می‌افتادند. ۳۳۰ روز شاخص آلاینده‌ها در این شهر در سال ۱۹۹۰ بالاتر از حد استاندارد بود. امروز اما با اجرای برنامه‌های منسجم مقابله با آلودگی نام این شهر حتی در میان ۱۰ شهر اول آلوده جهان هم نیست.

دولت مکزیک با سرمایه ۹.۳ میلیارد دلاری پالایشگاه‌هایی برای تولید سوخت مناسب (با گوگرد پایین) راه‌اندازی کرده‌است. مقام‌های شهری با الگوگرفتن از اتوبوسرانی سریع در پایتخت کلمبیا، نوعی سیستم اتوبوسرانی به نام «متروباس» راه‌انداخته‌اند که علاوه‌بر افزایش حجم مسافران در اتوبوس، آلودگی بسیار کمتری دارد. در این طرح، اتوبوس‌های فرسوده و کوچک با سرمایه گذاری سریع با اتوبوس‌های جدید با حجم مسافر بیشتر تعویض شدند. کارخانه‌ها و مراکز صنعتی مجبور شدند حومه شهر را ترک کنند و به مناطق دورتر بروند. با پرداخت وام خودروها و تاکسی‌های فرسوده با روالی منظم تعویض شدند. متروی مکزیکوسیتی خیلی سریع با کمک الزامی همه بخش‌ها راه‌اندازی شد که حالا ۱۲ خط دارد.

تعطیلی مدارس نباید نخستین راه‌حل باشد

ایران بیشترین آمار تعطیلی را در بین دیگر بازیگران کره خاکی داشته است چه در زمان همه گیری کرونا و چه در برهه فصل سرد و تشدید آلودگی هوا.

از نگاه ناظران، تعطیلی مدارس نباید نخستین راه‌حلی باشد که مسئولان اتخاذ می‌کنند بلکه باید آخرین راه‌حل باشد. چین، هند، پاکستان، بنگلادش ودیگر کشورهای با هوای بسیار آلوده نیز تعطیلی مدارس را در دستور کار دارند اما در وهله آخر و به عنوان واپسین راهکار.

تردیدی نیست که معایب و مضرات ناشی از تعطیلی مدارس بسیار بیشتر از فواید آن است که عقب‌ماندگی دانش‌آموزان از برنامه درسی، تنبلی و بی‌انگیزگی، اتلاف وقت، خلل در برنامه کاری والدین و غیره تنها چند مورد از ده‌ها معایب به شمار می‌رود.

در این میان باید همانند کشورهای توسعه یافته، ایمن سازی از مدارس آغاز شود که به‌کارگیری دستگاه‌های تهویه هوا در کلاس، کاشت درختان و پوشش گیاهی در اطراف مدرسه، ساماندهی ساعات تردد متناسب با فعالیت مدارس در این زمینه اثرگذار است. در این میان انتظار می‌رود که مسئولان کشورمان از روند ایمن سازی مدارس گرفته تا اقدامات کاهنده آلودگی هوا در سطح کلان شهرها از تجارب کشورهای فرانسه، آلمان، انگلیس، فنلاند، دانمارک و سوئیس و نیز مکزیک به عنوان موفق‌ترین کشور در کنترل آلودگی هوا طی سه دهه اخیر استفاده کنند.

چه کنیم خانه‌نشینی برای بچه‌ها سخت نشود؟

مدیریت فرزندان وقتی کلاس‌ها غیرحضوری می‌شود

این روزها به هر بهانه‌ای شاهد هستیم مدارس بچه‌ها در شهرهای کوچک و بزرگ غیرحضوری می‌شود. حال از برف و باران و برودت هوا گرفته تا ویروس کرونا و الان هم آلودگی هوا. با این وضعیت چطور باید در منازل کنار بیاییم.

به گزارش خبرگزاری فارس، از هفته گذشته که شاهد برف و باران گسترده در کشور بودیم و این نعمت الهی باعث خوشحالی همه در شهرهای بزرگ و کوچک شد اما همین امر باعث تعطیلی مدارس و خانه نشین شدن بچه مدرسه‌ای‌ها شد به طوری‌که کلاس‌ها لغو و غیرحضوری شد و امتحانات خیلی پایه‌ها به تعویق افتاد، حال و پس از این برف و باران نیز شهرهای بزرگ دچار آلودگی هوا شده‌اند. خلاصه اینکه باید هر روز آماده این باشیم که به یک دلیلی بچه‌ها در زمستان خانه نشین شوند حال یا ویروس کرونا یا سردی هوا و یا آلودگی و همه اینها نیاز به یک آمادگی ذهنی و روانی برای ماندن بچه‌ها در خانه دارد. خانه‌نشینی بدون برنامه و اینکه هر روز برای روز آتی اعلام شود که مثلا بچه‌ها مدارسشان غیرحضوری است، باعث ایجاد آشفتگی‌هایی در فضای خانه و زندگی روزمره می‌شود هم برای دانش‌آموزان و هم برای والدینشان که حال چه باید بکنند و امروز هم شرایط به چه صورت است. همه اینها در دوره کرونا یک بار برایمان تجربه شد البته به طور بلندمدت‌تر، منتها تجربه‌اش تا حدودی وجود دارد و والدین می‌توانند از آن برای مدیریت ذهنی و رفع آشفتگی ذهنی و برنامه‌ای فرزندانشان استفاده کنند.

از حفظ آرامش در خانه تا مدیریت درسی فرزندان

«محمد متفقی» روانشناس در این باره می‌گوید: «سلامت و آموزش همیشه باید در کنار هم باشد، اگر سلامتی نباشد، آموزش هم مفهومی ندارد حال که شرایط به این صورت شده که پس از پاندمی، در زمستان شاهد آلودگی هوا و تعطیلات مدرسه و همین‌طور برودت زیاد هوا امسال باشیم، باید بتوانیم کفه سلامت را نسبت به آموزش نیز بالا نگه داریم تا آموزش بچه‌ها به طور غیرحضوری دستخوش مشکلات نشود.

خیلی از دانش‌آموزان در این دوره ممکن است دچار مشکلات خلقی، استرس، اضطراب و بدون برنامه بشوند اما باید والدین دراین زمینه ورود کنند و با آموزش مهارت‌های مختلف زندگی مثل حل مسئله و برنامه‌ریزی صحیح فضا را برایشان مدیریت کنند.

یکی از مهم‌ترین گام‌ها در این راستا این است که آرامش خودمان و فرزندانمان را در منزل حفظ کنیم. اگر بچه‌ها دچار اضطراب زیاد هستند با آنها درباره مشکلات فکری‌شان صحبت کنیم و آرامش را به فکرشان برگردانیم و در گام دوم برنامه‌ریزی صحیحی برایشان در منزل داشته باشیم.

اگر ما به عنوان والدین دراین ایام که بچه‌ها غیرحضوری هستند، مجبور به بیرون رفتن از خانه مثل محل کار و درس هستیم، با در ارتباط صحیح بودن با بچه‌ها بدون وارد کردن استرس می‌توانیم آنها را مدیریت کنیم و شب هنگام برنامه‌های روز قبل و روز بعد آنها را مدیریت و برنامه‌ریزی کنیم. نکته دیگر این است که بچه‌ها عموما با در منزل ماندن به فضای مجازی و ارتباط با لپ‌تاپ و گوشی‌های همراه کشیده می‌شوند این فضا را هم پدر و مادر باید بتوانند برایشان مدیریت کنند و تنها یک زمان‌های خاصی را اجازه دسترسی به اینترنت و فضای مجازی برای تحصیلشان و کلاس‌های آنلاین و همین‌طور فرستادن تکالیفشان به آنها بدهند.»

فضای هیجان و بازی را در خانه‌ها فعال کنید

یکی از نکات مهمی که والدین باید در این ایام در نظر بگیرند با توجه به اینکه بچه‌ها عادت به مدرسه رفتن و ارتباط با دوستان و به استثنای تحصیل، بازی هم داشته‌اند اما الان در فضای خانه حبس شده و به خاطر سردی هوا و آلودگی شاید بیرون هم نتوانند بروند. بنابراین طراحی بازی‌هایی که در منزل بتواند آنها را سرگرم کند در کنار درس خواندشان و همین‌طور ارتباط با دوستان و معاشرت می‌تواند حال و هوای ذهنی و جسمی آنها را تغییر دهد.

خیلی از بچه‌ها این روزها ممکن است دچار خمودگی، افسردگی موقت و کم تحرکی شوند بالاخص اینکه فصل زمستان هم مستعد افسردگی است، بهتر است بچه‌ها را با خواندن کتاب‌های جاذب جلب کنیم، برای آنها در منزل مسابقه ترتیب بدهیم و اگر شرایطش را داریم حتی یک بازی کامپیوتری مشارکتی هم با یکدیگر داشته باشیم که رقابتی در آن باشد.

روان شناسان معتقد هستند که تداوم خانه‌نشینی و دوری از مدارس، ممکن است آسیب روانی، جسمی، آموزشی و اجتماعی به بچه‌ها وارد کند اما نکته مهمش این است که این دوره موقت است و بچه‌ها ارتباطشان ضعیف نمی‌شود و به زودی می‌توانند در فضای مدرسه قرار بگیرند. متفقی می‌گوید: «خشونت خانگی یکی از مسائلی است که ممکن است بچه‌ها در این ایام با آن روبه رو شوند حتی اگر یک پدر یا مادری به خاطر استرس زیادی که خود دارد، آن را به فرزندش هم منتقل کند مصداق خشونت خانگی محسوب می‌شود بنابراین نباید اجازه دهیم حالت‌های روانی نامناسب در ما به بچه‌ها منتقل شود. اگر در خانه فردی اضطراب زیادی را تحمل می‌کند می‌توانیم با یک گفت‌وگوی مناسب و صمیمی نگرانی‌هایش را رفع کنیم و اگر شرایط حاد است او را نزد یک روانشناس ببریم.

برخی از بچه‌ها ممکن است پس از گذر از این یکی دو هفته تمایلی به مدرسه رفتن نشان ندهند، درحالی‌که والدین با یک مدیریت صحیح می‌توانند آنها را تشویق به ورود به فضای آموزشی کنند. حتی الان که اضطراب کرونا و شیوع ویروس جدید آن نیز ایجاد شده با آرامش کامل از پوشش مناسب و فاصله گذاری برای بچه‌ها توضیح دهید.»

در طول چند سال گذشته به دلیل شیوع ویروس کرونا ما مدل آموزش تلفیقی حضوری و مجازی را برای فرزندانمان تجربه کردیم که البته به ظاهر تجربه موفقی هم بود که البته آمارها در آینده باید دقیق آن را اعلام کند. حال که فعلا شرایط این است که خیلی از مدارس در شهرهای مختلف به صورت غیرحضوری به هر دلیلی هستند دانش‌آموزان هم باید افکار و احساساتشان مدیریت شود و مهارت‌های کافی دراین زمینه را کسب کنند و هم به لحاظ درسی و آموزشی عقب نمانند. و در نهایت خانواده‌ها هوشیار باشند فرزندانشان به لحاظ عاطفی و جسمی نیاز به حمایت در این روزها دارند تا هم به دروسشان بتوانند با کاهش نیافتن آمادگی خود بپردازند و هم اینکه از امنیت کافی در منازل برخوردار باشند و روحیه‌شان نسبت به قبل حفظ شود.

سالی برای مدرسه نرفتن دانش‌آموزان!

تعطیلی مدارس در سال جاری به‌دلایل مختلف از آلودگی هوا یا بارش برف و برودت هوا یا صرفه‌جویی در مصرف گاز باعث ثبت رکورد جدیدی در مجازی شدن آموزش‌ها شده است که این فرآیند تبعات متعددی دارد که در بلندمدت نسل امروز دانش‌آموزان را درگیر خواهد کرد.

به گزارش خبرگزاری تسنیم، مدارس امسال پس از ۲،۵ سال تعطیلات کرونایی به جریان آموزش حضوری بازگشتند اما جریان تعطیلی‌ها و فرستادن دانش‌آموزان به فضای مجازی، دست‌کمی از دوران کرونا ندارد و ادامه این وضعیت، عملاً آموزش حضوری را از گود خارج کرده است.

این روزها مدارس به‌صورت مستمر یا شاهد تعطیلی و غیرحضوری شدن به‌دلیل آلودگی هوا هستند یا تعطیلی به‌بهانه بارش برف و برودت هوا یا تعطیلی با هدف کاهش مصرف گاز!

اگرچه تعطیلی مدارس در شرایط مختلف در دسترس‌ترین گزینه است اما مسئولان معتقدند تعطیل کردن مدارس در شرایط آلودگی هوا با هدف حفظ سلامت دانش‌آموزان انجام می‌شود و در شرایطی که شاخص آلودگی هوا به عدد ۱۵۰ رسید باید مدارس تعطیل شوند.

برای جبران تعطیلات تحمیلی چه برنامه‌ای دارید؟

با فرض پذیرش این ضرورت اما پرسش مهم این است؛ برای جبران تعطیلات تحمیلی چه برنامه‌هایی از سوی مسئولان آموزش و پرورش اتخاذ می‌شود تا در نهایت دانش‌آموزان متضرر نشوند؟

تجربه نشان داده است در بیشتر موارد برای تعطیلات پیش‌بینی‌نشده مدارس، برنامه‌ای در نظر گرفته نمی‌شود و در نهایت جبران اُفت تحصیلی دانش‌آموزان به خانواده‌ها واگذار می‌شود.

کلاس‌های جبرانی برای تعطیلات اجباری دانش‌آموزان در نظر می‌گیریم

اُفت تحصیلی به‌ویژه اُفت تحصیلی پنهان، موضوعی نیست که به‌سادگی و در جریان گزارش‌های مستمر آتی ارائه شود و توجه مدیران و برنامه‌ریزان را به خود جلب کند؛ بنابراین تغییرات مدیریتی در سطوح مختلف، تمایل مدیران به دفاع از